

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI

Olsztyn, dnia 19.05. 2017 roku

PS-II.431.2.5.2017

Pani
Bożena Helwak
Kierownik
Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej
w Rychlikach
Rychliki 104
14-411 Rychliki

Stosownie do art. 47 ustawy z dnia 15 lipca 2011 roku ustawy o kontroli w administracji rządowej (Dz.U. Nr 185, poz. 1092), zwanej dalej *ustawą o kontroli w administracji rządowej*, przekazuję Pani wystąpienie pokontrolne.

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrolę przeprowadzono w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Rychlikach (Rychliki 104; 14-211 Rychliki; REGON 170008679; NIP 578-25-29-940).
(akta kontroli str. 1-2)

W okresie objętym kontrolą oraz w okresie jej prowadzenia wykonywanie zadań w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej nadzorowała **Pani Bożena Helwak**, pełniąca funkcję kierownika jednostki kontrolowanej od 2 stycznia 2008 r.
(akta kontroli str. 3)

Kontrolę przeprowadził:

- **Zdzisław Jankowski** – starszy inspektor wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie – zamiejscowe stanowisko pracy w Delegaturze Urzędu w Elblągu;
 - legitymacja służbowa nr 6/2015 wydana przez Dyrektora Generalnego Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie;
 - imienne upoważnienie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego - z dnia 28 lutego 2017 roku nr FK-VI.0030.123.2017 - do przeprowadzenia kontroli problemowej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Rychlikach (Rychliki 104; 14-211 Rychliki).(akta kontroli str.4-5)

Kontrola została przeprowadzona w dniach od 17 marca do 24 marca 2017 roku (z przerwą w dniu 21 marca 2017 roku). Odnotowano ją - pod pozycją 1/2017 – w książce kontroli prowadzonej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej.
(akta kontroli str.6)

Zakres kontroli:

- **przedmiot kontroli**
przedmiotem kontroli była ocena realizacji przez samorząd terytorialny zadań zleconych administracji rządowej wynikających z ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci;
- **okres objęty kontrolą**
kontrolą objęto okres od 1 kwietnia 2016 r. do dnia rozpoczęcia kontroli.

Kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 6 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 2011 roku o kontroli w administracji rządowej (Dz.U. Nr 185, poz. 1092) oraz art. 28 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 roku o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz.525 ze zm.) w związku z art. 29 ust. 1 oraz art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz.U z 2016 r., poz. 195 ze zm.).

Na podstawie ustaleń kontroli działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rychlikach – w zakresie objętym kontrolą - ocenia się **pozytywnie z uchybieniami**.

USTALENIA KONTROLI

Na podstawie analizy sprawozdania "Realizacja Programu Rodzina 500+ w 2016 r. (stan na koniec grudnia), sprawozdania Rb-50 – wydatki (IV kwartał 2016), a także na podstawie informacji otrzymanych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej dokonano następujących ustaleń:

1. Według danych otrzymanych Gmina Rychliki liczyła 3.977 mieszkańców.
2. W okresie od 1 kwietnia 2016 r. do 31 grudnia 2016 r. na realizację zadań wynikających z ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci wydatkowano kwotę 2.181.305,60 zł., w tym na:
 - świadczenia wychowawcze - kwotę 2.138.534,90 zł.
 - wdrożenie ustawy - kwotę 10.274,00 zł.
 - na obsługę wypłaty świadczeń - kwotę 32.496,70 zł.
3. Na podstawie informacji uzyskanych z jednostki kontrolowanej ustalono, że w tym okresie na obsługę świadczeń i wdrożenie ustawy przeznaczono kwotę 720,47 zł. środków własnych.
4. Na dzień 31.12.2016 r. ilość świadczeń należnych (przyznanych decyzją) wynosiła 4.290. (akta kontroli str. 7-14, 26)

I. Organizacyjne i techniczne zabezpieczenie realizacji zadań objętych kontrolą

Organem właściwym, zobowiązanym do realizacji zadań wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych w tej gminie jest Wójt Gminy Rychliki.

Zarządzeniem Nr 20/2016 r Wójta Gminy Rychliki z dnia 18 lutego 2016 r. wyznaczono Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rychlikach do realizacji zadań z zakresu świadczenia wychowawczego. (akta kontroli str. 15)

Na dzień rozpoczęcia kontroli Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wykonywał swoją działalność na podstawie *Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rychlikach* nadanego Uchwałą Nr IV/41/2012 Rady Gminy Rychliki z dnia 11 września 2012 r. (akta kontroli str. 16)

Organizację wewnętrzną, zasady funkcjonowania oraz zadania Ośrodka – na dzień rozpoczęcia kontroli - określał *Regulamin Organizacyjny Ośrodka Pomocy Społecznej w Rychlikach* ustanowiony Zarządzeniem Nr 5/2016 Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rychlikach z dnia 12 kwietnia 2016 r.

Po dokonanej analizie tego dokumentu kontrolujący ustalił, że obowiązujący *Regulamin Organizacyjny* – na dzień rozpoczęcia kontroli - był aktualny w zakresie objętym kontrolą. (akta kontroli str.17)

W trakcie prowadzonych działań kontrolnych ustalono, że Ośrodek był przygotowany do wykonywania zadań objętych kontrolą, co nie zakłócało wykonywania w jednostce kontrolowanej zadań z zakresu pomocy społecznej.

Na dzień rozpoczęcia kontroli zadania realizowała 1 osoba zatrudniona na pełny etat (na zajmowanym stanowisku od 1.04.2016 r.) podległa bezpośrednio Kierownikowi GOPS. W okresie do 31 grudnia 2016 r. wdrożenie i realizację zadań wspomagały dodatkowo 3 osoby (zatrudnione w kontrolowanej jednostce na umowę o pracę) - otrzymujące wynagrodzenie w formie dodatku specjalnego.

Pracownik realizujący zadania posiadał zakres czynności zawierający zadania wynikające z ustawy objętej kontrolą.

W okresie objętym kontrolą pracownik wykonujący zadania wynikające z ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci uczestniczył w szkoleniach mających wpływ na podwyższenie stanu wiedzy i umiejętności niezbędnych do wykonywania powierzonych mu zadań.
(akta kontroli str. 18-23)

Na dzień rozpoczęcia kontroli pracownik zajmujący się wykonywaniem kontrolowanych zadań, posiadali upoważnienia - udzielone przez Wójta Gminy Rychliki - do realizacji zadań z zakresu świadczenia wychowawczego.

Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej posiadał upoważnienia Wójta Gminy Rychliki do prowadzenia postępowań w sprawach dotyczących przyznawania świadczenia wychowawczego, wydawania w tych sprawach decyzji administracyjnych i dokonywania wszelkich niezbędnych czynności związanych z zakresem uregulowanym w ustawie o pomocy w wychowywaniu dzieci oraz do
(akta kontroli str. 24-25)

W trakcie kontroli ustalono, że osoba realizująca zadania wynikające z ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci zajmowała małe pomieszczenie umiejscowiono na I piętrze wspólnie z dwoma innymi pracownikami realizującymi zadania wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych i pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Dokumentacja z zakresu kontrolowanych spraw była prawidłowo przechowywana. Interesanci oczekujący na przyjęcie na korytarzu, mieli do dyspozycji stół, krzesła oraz ławki. Budynek posiada bariery architektoniczne. W razie konieczności pracownik schodzi na parter i obsługuje osobę niepełnosprawną.
(akta kontroli str.26-27)

Podmiot realizujący zadania w zakresie świadczenia wychowawczego – zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy - może przetwarzać, w zakresie niezbędnym do realizacji zadań, dane osobowe osoby ubiegającej się o świadczenie oraz członków jej rodziny.

Podczas działań kontrolnych prowadzonych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, kontrolującemu przedstawiono dokument potwierdzający zarejestrowanie zbioru o nazwie: „ŚWIADCZENIA WYCHOWAWCZE” w jawnym rejestrze zbiorów danych osobowych prowadzonym przez Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych.
(akta kontroli str. 28)

Kontrolującemu okazano umowę licencyjną (na okres od 1 kwietnia do 31 grudnia 2016 r.) na udostępnienie licencji na korzystanie z oprogramowania do obsługi Świadczeń Wychowawczych (SW) zawartą z Sygnity Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie. Na 2017 r. złożono zamówienie licencji na oprogramowanie do obsługi Świadczeń Wychowawczych. Ustalono, że w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej pracownicy merytoryczni posługiwali się aktualną wersją oprogramowania, zgodną z wymaganiami określonymi przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.
(akta kontroli str. 29-33)

II. Analiza prowadzonych postępowań administracyjnych

Na podstawie sprawozdania „Realizacja Programu Rodzina 500+ w 2016 r. (stan na koniec grudnia)” ustalono:

- W 2016 r. złożono **327** wniosków o ustalenie prawa do świadczeń wychowawczych w tym:
 - 7 wniosków oczekiwało na rozpatrzenie.
- W okresie tym wydano **321** decyzji w sprawach dotyczących świadczenia wychowawczego, w tym:
 - 313 decyzji przyznających prawo do świadczenia wychowawczego;
- W grudniu 2016 r. należnych (przysługujących) świadczeń wychowawczych było **471**, w tym:
 - 235 świadczeń na pierwsze dziecko

(akta kontroli str. 10-14)

Według otrzymanych informacji do dnia kontroli zakończono wydaniem decyzji również następujące postępowania administracyjne:

- 13 postępowań administracyjnych w sprawie ustalenia - dalszego - posiadania uprawnień do pobierania świadczeń wychowawczych po uzyskaniu dochodu przez członka rodziny lub zmiany składu rodziny.

W okresie od dnia 1 kwietnia 2016 do dnia 2 marca 2017 r. uzyskano 108 informacji (w tym 16 w swoim zakresie) o zmianie składu rodziny, uzyskaniu/utracie dochodu.
(akta kontroli str. 34-36)

Kontroli i analizie poddano:

W czasie prowadzonych działań kontrolnych w **Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Rychlikach** analizie poddano akta 35 losowo wybranych spraw w oparciu o ustalenia w programie kontroli i profesjonalny osąd kontrolerów – wyszczególnionych w załączniku nr 1. W sprawach tych zakończono 47 postępowań administracyjnych – w okresie objętym kontrolą - związanych z realizacją ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci , w tym:

- 24 postępowania administracyjne zakończone wydaniem decyzji przyznającej świadczenia wychowawczego na pierwsze dziecko i następne - sprawy wyszczególnione w zał.1 poz. 1-10,11, 13 – 23
(akta kontroli str. 37-40 poz.1-10,12,15-16,18-19,21,23,25,28,30,32,34,36,38)
- 3 postępowania administracyjne zakończone wydaniem decyzji odmownej - sprawy wyszczególnione w zał. 1 poz. 11,12,170
(akta kontroli str.37-40 poz.11,14,27)
- 13 postępowań administracyjnych zakończonych wydaniem decyzji przyznającej świadczenia na drugie i następne dziecko - sprawy wyszczególnione w zał.1 poz. 24-35
(akta kontroli str. 37-40 poz. 40-52; 41-42)
- 7 postępowań administracyjnych w sprawie ustalenia posiadania uprawnień do pobierania świadczenia wychowawczego w związku z uzyskaniem dochodu - zakończonych uchyleciem decyzji przyznającej świadczenia - sprawy wyszczególnione w zał.1 poz. 11,13-18
(akta kontroli str.37-40 poz.13,17,20,22,24,26,29)

W 5 sprawach – po analizie dokumentacji - odstąpiono od wszczęcia postępowania w sprawie zmiany/uchylecia decyzji przyznającej w związku z tym, iż zaistniałe zamiany nie spowodowały utraty uprawnień do pobierania świadczeń - sprawy wyszczególnione w zał.1 poz. 19-23
(akta kontroli str. 37-40 poz. 31,33,35,37,39)

W okresie objętym kontrolą uzyskano 108 informacji (w tym 16 w własnym zakresie) o zmianie sytuacji dochodowej i rodzinnej. W wszystkich przypadkach weryfikowano dalsze posiadanie uprawnień do pobierania świadczeń. W przypadku ustalenia:

- utraty uprawnień (13 przypadków) - wszczynano z urzędu (lub na wniosek strony) postępowanie administracyjne w sprawie uchylecia w całości lub części decyzji przyznającej świadczenie (w trybie art. 27 ust.1 ustawy o pomocy w wychowywaniu dzieci).
- posiadania uprawnień do dalszego pobierania świadczenia wychowawczego – do akt wpinano dokument potwierdzający uzyskanie dochodu oraz wydruk aktualnego dochodu rodziny. Otrzymana informacja nie była rejestrowana a strona nie otrzymywała w sposób udokumentowany potwierdzenia faktu dostarczenia dokumentu o uzyskanym dochodzie ani o wynikach przeprowadzonej weryfikacji.
(akta kontroli str. 34-35, 43)

Ilość skontrolowanych spraw i ich akt była wystarczająca do dokonania oceny prowadzonych postępowań administracyjnych, a zastosowane do oceny mierniki były reprezentatywne dla losowo wybranej przez kontrolerów próby badawczej.

Akta spraw analizowano pod kątem prawidłowości terminowości prowadzonych postępowań.

W okresie objętym kontrolą nie rozpatrywano żadnej skargi dotyczącej spraw z zakresu ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.
(akta kontroli str. 44)

W czasie prowadzonych czynności kontrolnych stwierdzono następujące uchybienia:

1. Mające wpływ na kontrolowaną działalność, tj.:

- W 1 przypadku – co stanowiło 2,13 % ogółu poddanych analizie postępowań administracyjnych - bezzasadnie uchylono decyzję administracyjną przyznającą świadczenie – nie zachowując ustawowych zasad obliczania dochodu. W postępowaniu administracyjnym zakończonym wydaniem decyzji uchylającej nr SW.581.000347.2016.DS z dnia 09.12.2016 r. przy obliczaniu kryterium dochodowego rodziny nie uwzględniono kosztów uzyskania przychodu. Błędnie zweryfikowany dochód ustalono na kwotę 821,19 zł. Po uwzględnieniu kosztów uzyskania przychodu faktyczny dochód rodziny wynosił 774,83 zł czyli strona posiadała uprawnienia do pobierania świadczenia i uchylenie decyzji było bezzasadne.

(akta kontroli str. 45-51)

Skutek ustalonego uchybienia

Dla świadczeniobiorcy powstał negatywny skutek spowodowany utratą prawa do świadczeń z dniem 1.10.2016 r.

- W 4 przypadkach - co stanowiło 8,51 % ogółu poddanych kontroli i analizie postępowań administracyjnych w sprawie przyznania/odmowy/aktualizacji świadczeń – ustalono przyznanie/odmowę świadczeń przy niekompletności zgromadzonych dokumentów mogących mieć wpływ na wydaną decyzję, w tym :

- w 2 postępowaniach administracyjnych zakończonych wydaniem decyzji przyznających prawo do świadczeń nr: SW.581.000247.2016.DS; SW.581.000331.2016.DS oraz w 1 przypadku przy weryfikacji posiadania dalszych uprawnień do pobierania świadczeń przyznanych decyzją SW.581.000226.2016.DS nie udokumentowano wysokości kosztów uzyskania przychodu oraz nie uwzględniono ich przy ustalaniu dochodu rodziny.

(akta kontroli str. 57-66)

- w 1 postępowaniu administracyjnym zakończonym decyzją przyznającą świadczenia nr SW.581.000279.2016.DS dokument – osoby prowadzącej działalność gospodarczą - o uzyskanym przychodzie nie posiadał wyszczególnionych wszystkich składników umożliwiających prawidłowe ustalenie faktycznego dochodu rodziny.

(akta kontroli str. 52-56)

Skutek ustalonego uchybienia

Powyższe uchybienie nie skutkowało negatywnie dla żadnej ze stron prowadzonego postępowania administracyjnego – nie uwzględnienie kosztów uzyskania przychodu nie skutkowało utratą uprawnień do pobierania świadczeń.

2. Nie mające wpływu na kontrolowaną działalność, tj.:

- Nie rejestrowano otrzymanych informacji (w trybie art. 20 ust. 1 ustawy) od świadczeniobiorców o uzyskaniu dochodu. Jeśli po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego ustalono zasadność odstąpienia od wszczęcia postępowania administracyjnego w sprawie uchylenia lub zmiany decyzji przyznającej świadczenia - świadczeniobiorca nie otrzymywał w sposób udokumentowany potwierdzenia faktu dostarczenia dokumentu o uzyskanym dochodzie ani o wynikach przeprowadzonej weryfikacji. Uzyskaną informację oraz wydruk aktualnego dochodu rodziny umieszczano w aktach sprawy.

Skutek ustalonego uchybienia

Nie ustalono negatywnych skutków – na dzień zakończenia kontroli - dla żadnej ze stron prowadzonego postępowania administracyjnego.

- Nie pouczano w sposób udokumentowany świadczeniobiorców – przyznającym świadczenia wychowawcze – o okolicznościach których powstanie powoduje ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń wychowawczych albo wstrzymanie wypłaty świadczenia wychowawczego (art.25 ust. 2 pkt 1 ustawy). Treść pouczenia powinna określać :
 - jakie zmiany stanu faktycznego - w stosunku do stanu istniejącego w dniu wydania decyzji - powodują utratę prawa do świadczeń;
 - istniejącego obowiązku związanego z niezwłocznym powiadomieniem organu właściwego o wystąpieniu powyższych zmian ponieważ utrata prawa do świadczeń skutkować będzie nienależnie pobranymi świadczeniami, które podlegają zwrotowi wraz z odsetkami.

Skutek ustalonego uchybienia

Nie ustalono negatywnych skutków – na dzień zakończenia kontroli - dla żadnej ze stron prowadzonego postępowania administracyjnego.

Przyczyny powstania stwierdzonych uchybień:

1. Nienależyty nadzór Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rychlikach nad realizacją bieżących zadań objętych kontrolą;
2. Niejednolite postrzeganie obowiązku wynikającego z art. 9 Kpa oraz z art. 25 ust. 2 pkt 1 ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci w przedmiocie należytego i wyczerpującego informowania stron postępowania administracyjnego o okolicznościach faktycznych i prawnych, powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczenia wychowawczego - powodujących powstanie nienależnie pobranych świadczeń, które podlegają zwrotowi wraz z odsetkami.

Do projektu wystąpienia pokontrolnego nie zostały wniesione zastrzeżenia

Mając na uwadze powyższe ustalenia i oceny wnoszę o:

- Podjąć działania powodujące wyeliminowanie z obiegu prawnego decyzji uchylającej nr SW.581.000347.2016.DS z dnia 09.12.2016 r.
- Przy ustalaniu kryterium dochodowego rodziny – w prowadzonych postępowaniach administracyjnych – dokumentować i uwzględniać:
 - dla osób osiągających przychody z tytułu zatrudnienia na umowę o pracę koszty uzyskania przychodu (zgodnie z art.1a ustawy o świadczeniach rodzinnych).
 - dla osób osiągających dochody z działalności gospodarczej wszystkie składniki umożliwiające prawidłowe ustalenie faktycznego dochodu rodziny wymienione w art. 3 pkt 1a, 1b ustawy o świadczeniach rodzinnych.
- Rejestrować wszystkie informacje otrzymane (uzyskane w własnym zakresie) - od świadczeniobiorców - w trybie art. 20 ust.1 ustawy z stosowną adnotacją:
 - wszczęcie postępowania administracyjnego
 - bez kwalifikacji - odstąpienie od wszczęcia postępowania administracyjnego.
- Informować świadczeniobiorców w sposób udokumentowany o pozostawieniu bez kwalifikacji (odstąpienie od wszczęcia postępowania administracyjnego) - informacji otrzymanej w trybie art. 20 ust. 1 ustawy – z powodu zachowania uprawnień do pobierania świadczenia.
- Informować/pouczać w sposób udokumentowany w trybie art.25 ust.2 pkt 1 ustawy o zdarzeniach powodujących powstanie nienależnie pobranych świadczeń;

Informacja powinna:

 - wykazać jakie zmiany stanu faktycznego w stosunku do stanu istniejącego w dniu wydania decyzji powodują utratę prawa do świadczeń;

- wskazywać o istniejącym obowiązku niezwłocznego powiadamiania organu właściwego o wystąpieniu tych zmian, gdyż utrata prawa do świadczeń skutkować będzie nienależnie pobranymi świadczeniami, które podlegają zwrotowi wraz z odsetkami.

Proszę Panią o podjęcie działań mających na celu usunięcie stwierdzonych uchybień oraz poinformowanie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego, w terminie 14 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia, o sposobie wykorzystania uwag i wniosków oraz wykonania zaleceń pokontrolnych, a także o podjętych działaniach lub przyczynach nie podjęcia działań.

Jednocześnie informuję, że – stosownie do art. 48 ustawy o kontroli w administracji rządowej – od wystąpienia nie przysługują środki odwoławcze.

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI
Artur Chojecki